

המשקלים

משקל הוא תבנית בעלת מוספיות קבועות וניקוד קבוע (בדומה לבניינים בפועל).
 עיצורי השורש הם המשתנים, ונשתמש באותיות ק-ט-ל- כדי לצייןם.
 למילים באותו משקל יש פעמים רבות משמעות משותפת, הוראה קבועה.
לדוגמה: המילה מְסַרְק שייכת למשקל מְקַטֵל.
 למשקל זה יש פעמים רבות משמעות של מכשירים: מְזַלֵף, מְרַזֵב, וכו'.

רשימת המשקלים הנפוצים:

1. משקלים בלי דגש תבניתי

דוגמאות	משמעות / הוראה	המשקל
מְסַרְק, מְגַחַץ, מְגַב	כלים ומכשירים	מְקַטֵל
מְזַמְרָה, מְגַרְפָה, מְצַלְמָה	כלים ומכשירים	מְקַטְלָה
מְנַזֵר, מְגַדֵל	מקומות	מְקַטֵל
מְדַרְכָה, מְכַבֵּסָה	מקומות	מְקַטְלָה
תַרְכֵבֶת, תַלְבֵּשֶׁת	מערכות פריטים	תַקְטֵלֶת
סָגֵל, יָרֵק אָרֶז, אָיס, עָגֵל	1. צבעים 2. שמות תואר	קָטֵל
יְבָבָה, צַעֲקָה	קולות	קָטְלָה
קַבְרוֹ, שַׁחְחוֹ, שַׁמְרוֹ	מקצוע או תכונה	קַטְלוֹן
אָבִיב, בְּצִיר, קָטִיף עָגִיל, שָׁבִיס, צָמִיד יַעִיל, בְּרִיא, בְּהִיר	עונה חקלאית פרטי לבוש תכונה	קָטִיל

2. משקלים בעלי דגש תבניתי

דוגמאות	משמעות / הוראה	המשקל
נָגַר, צָיַר	בעלי מקצוע או תכונות	קָטֵל
חַצְבָת, נְזֵלָת צַנְרָת, טִיסָת זַמְרָת, גְּנִנָת	מחלות אוספים בעלות מקצוע	קָטְלֶת
אֵלֶם, עֹר טַפֵּשׁ, עַקֵּשׁ, פִּקְחַן	בעלי מומים שמות תואר	קָטֵל
דְּכָאוֹן, שַׁעוֹן	מצבים	קָטְלוֹן
אֲדִיר, תַקִיף	תכונה חזקה	קָטִיל
דְּבָרוֹ, פִלְפֵלוֹ	בעלי מקצוע או תכונה (הקשורים לפועל בבניין פיעל)	קָטְלוֹן
קַנְאִי, בְּנֵאִי	בעלי מקצוע או תכונה	קָטֵאִי

הנחיות לתרגול משקלים

1. כיצד נזהה את משקלה של המילה?

כדי למצוא את משקלה של המילה, נמצא **שורש ומוספיות**.
 (המוספיות התחיליות הנפוצות: מ-ת-ה).
 נציב את אותיות ק-ט-ל במקום השורש, ונקבל את המשקל.
 לדוגמה: תִּרְכָּבֶת, שורש ר-כ-ב, משקל: תִּקְטָלֶת.

2. כיצד נזהה מילים בעלות אותו משקל?

נמצא שורש ומוספיות.
 רק כאשר למילים יש **אותן מוספיות**, הן בעלות אותו משקל.
 לדוגמה: הִשְׁפָּעָה שורש ש-פ-ע, הִכָּרָה שורש נ-כ-ר
 שתי המילים הן בעלות אותן מוספיות (**ה- תחילית, ה- סופית**),
 והן שייכות לאותו משקל: הִקְטָלָה.

3. כיצד נזהה צורות בינוני?

נאתר פועל בהווה שיש לו **נטייה בעבר**. כך ניווכח לדעת שהמילה היא פועל.
 לדוגמה: מְנַהֵל, בעבר - נָהַל, המילה היא בינוני של פיעל.
 מבחינת המשמעות, הבינוני יכול לשמש הן **כפועל**, הן **כשם**: שם עצם או שם תואר.
 לדוגמה:
 מְנַהֵלֶת = פועל דורית מְנַהֵלֶת את המפעל למסטיקים.
 מְנַהֵלֶת = שם עצם: המְנַהֵלֶת כינסה את העובדים בערב.

דרכי התצורה העיקריות:

1. **שורש ומשקל** - כשיש למילה **שורש**: פְּתָרוֹן, מְגַבֵּר
2. **בסיס + צורן סופי** - כאשר הבסיס הוא **שם עצם**, שהתווספה לו סיומת: שְׁקִית (שק + אֵית), תְּדָרוֹן (חדר + אוֹן)
3. **הלחם בסיסים** (בסיס + בסיס) - כאשר שני שמות עצם התמזגו לאחד: מְחַזְּקֵר (מחזה + זְמֵר)
4. **שאיילה מלעז** - סלט, בלון, רדיו, מיליון
5. **נוטריקון** - מילים שנוצרו מראשי תיבות: מתנ"ס, מנכ"ל, צה"ל

הנחיות לתרגול

כיצד נבדיל בין שתי דרכי התצורה: שורש ומשקל או בסיס וצורן סופי?

נחפש אם יש במילה **פועל או שם עצם**.
 כשיש **פועל**, המילה בנויה לפי **שורש ומשקל**.
 כשיש **שם עצם**, המילה בנויה לפי **בסיס + צורן סופי**.
 דוגמאות: בְּדָרְן - בידר (פועל) - המילה בנויה לפי שורש ומשקל.
 רְפָתָן - רפת (שם עצם) - המילה בנויה לפי בסיס + צורן סופי.